

SAGNET OM KÂGSSAGSSUK

Fortalt og illustreret af *Mâliâraq Vebæk*

Sagnet om Kågssagssuk er vel nok det af alle grønlandske sagn, der er mest kendt og yndet af grønlændere. Sagnet har mange variationer langs kysten. Men de handler alle om det samme: Historien om den forhadte forældreløse dreng Kågssagssuk, som blev en kæmpe.

Kågssagssuk var ikke ret gammel, da han blev forældreløs. Han blev sat ud på møddingen. Ingen tog sig straks af ham. Hvem havde overflod af mad? Hvem kunne mætte en ekstra mund? Ingen var ivrige for at tage den tudende dreng på møddingen. Alligevel var der et ægtepar, der forbarmede sig over drengen og tog ham ind i huset. Men Kågssagssuk var et utaknemmeligt barn. Ethvert plejebarn skulle vide, at var man *kun* et plejebarn, skulle man være taknemlig og tålmodig og finde sig i al slags behandling fra plejeforældrenes side. De voksne og familiens egne børn skulle først være mætte, før et plejebarn fik noget at spise – hvis der blev noget tilbage af maden. Således skulle det også være for Kågssagssuk; men Kågssagssuk viste ingen tålmodighed. Under måltiderne stirrede han på de spisende med åben mund, som om han havde haft ret til at spise med. Og når han bagefter fik noget mad, slugte han den så hurtigt, at hans plejeforældre måtte skænde på ham. „Tyg maden bedre, så varer den længere,“ sagde de til ham. Han fik som regel kun ben at gnave på. Plejeforældrene kunne tilsidst ikke holde ham ud og satte ham uden for.

Kågssagssuk blev samlet op af en anden familie, men heller ikke de kunne holde ham ud ret længe; en dag sparkede de ham ud.

En storfanger gik forbi den hjemløse dreng og tog ham med sig hjem. Måske kunne drengen lære at gøre et eller andet nyttigt; ellers kunne han altid smides ud igen. Fangeren stak sine to fingre ind i Kågssagssuks næsebor, løftede ham op og smed ham ind gennem husgangen. „Opfør dig ordentligt, hvis du vil have noget at spise,“ sagde fangeren. Kågssagssuk skreg, da han blev slået mod dørkarmen. Fangerens kone blev forfærdet: „Hvad skal vi dog med den rædsomme dreng?“ spurgte hun sin mand. „Jeg er bange for grimme Kågssagssuk,“ sagde deres lille datter og begyndte at græde. „Lad være med at glo på vor lille datter! Kan du

ikke se, at hun er bange for dig?" sagde den nye plejemor til Kågssagssuk og beskyttede sit grædende barn ved sit bryst. „Lad os se, om han ikke skikker sig," sagde fangeren til sin kone, mens han så på Kågssagssuk. Men Kågssagssuk skikkede sig ikke. Når familien spiste, sad han ved døren og gloede på de spisende med store, begærlige øjne, så de blev forstyrrede ved det. „Tag øjnene til dig, Kågssagssuk. Det er forfærdelig, som du stirrer," sagde familien til ham. Bag efter fik han et kødben at gnave.

En dag var der gæster i huset. En stor gryde, fyldt med dampende kødstykker blev sat midt på gulvet; alle kastede sig grådigt over maden. Kødsaften drev ned fra deres mundvige og hænder, mens de huggede det varme kød i sig. De begyndte at blive mætte, skønt der var kød i gryden endnu. „Giv Kågssagssuk et stykke kød," sagde plejefaderen, „han har siddet så stille." Plejemoderen skar et lille stykke kød og rakte det til Kågssagssuk. Knapt havde Kågssagssuk kødet i hånden, før det forsvandt i hans store mund. „Du spiser alt for hurtigt Kågssagssuk!" sagde plejemoderen. „Han har vel for gode tænder," sagde en af gæsterne. „Træk hans tænder ud!" sagde plejefaderen, og så trak de under megen morskab hans tænder ud ved at grave dem op med deres knive! Mærkeligt nok var Kågssagssuk ikke tandløs ret længe, for i løbet af et par dage var hans tænder vokset ud til ærgrelse for plejeforældrene. „Hvorfor vokser Kågssagssuk ikke?" spurgte de tit hinanden. „Hvorfor leger drengen aldrig som andre børn?" sagde folk. Kågssagssuk ville gerne lege, men ingen børn ville lege med ham. „Hvorfor smiler drengen aldrig?" spurgte man også. Men Kågssagssuk kunne ikke smile, når han altid var sulten.

Nej, nu var plejeforældrene trætte af den utaknemmelige dreng; de ville ikke have ham mere og jog ham bort.

Kågssagssuk blev da stående tæt ved møddingen. Nogen ville vel tage ham hjem. Selv kunne han ikke gå nogle steder. Han var bange for at blive gjort til grin og måske også blive mishandlet. Hans mave knurrede af sult.

En gammel pebermø boede alene i sit lille hus. Hun havde ofte i stilhed ønsket at have et barn; så da hun så Kågssagssuk stå længe ved møddingen, blev hun klar over, at han var blevet smidt ud af sine plejeforældre. Hun fik pludselig lyst til at pleje ham, være god ved ham, så godt hun nu formåede. Hun ville jo næsten blive en familie i stedet for altid at være alene. Ganske vist var det kedeligt, at drengen ikke voksede, „men noget, som ikke er sten, kan vel vokse," sagde hun til sig selv og hentede drengen.

Der var meget fattigt i hendes hus. Den nye plejemoder sagde ikke ret meget. Til at begynde med var Kågssagssuk lidt bange for hende. Men hun var venlig mod ham og gav ham noget at spise. De fik som regel fisk, ulke, som hun selv

pilkede ved stranden; men det skete også, at hun reddede sig et stykke kød; så delte hun det med Kågssagssuk. For første gang i sit liv mærkede Kågssagssuk venlighed.

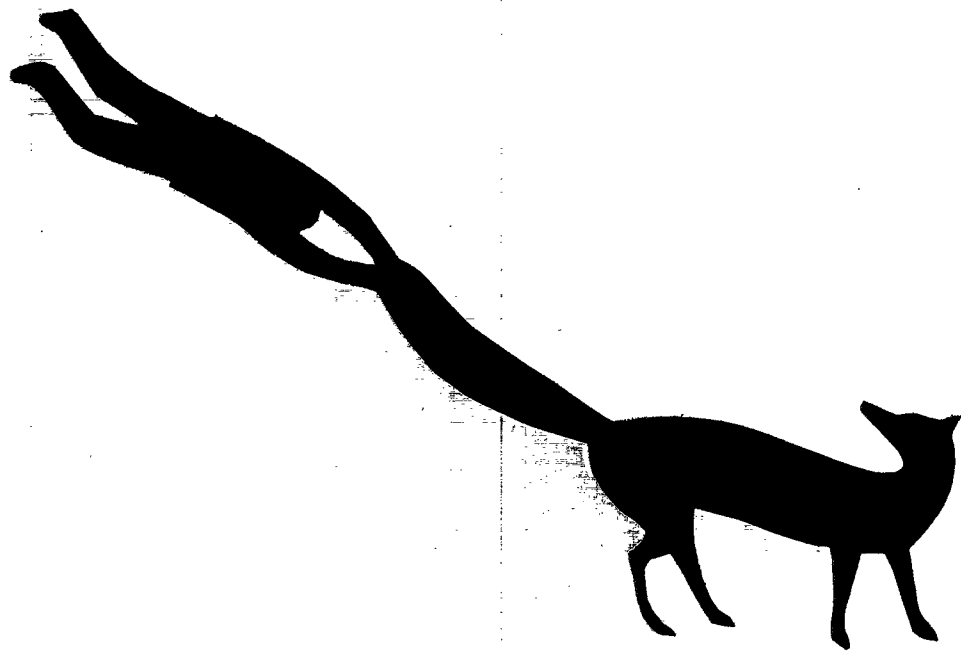
Kågssagssuk grundede ofte over, hvad andre folk sagde. De sagde, at han, Kågssagssuk, en gang havde haft rigtige forældre. Han havde også haft søskende. Søskende, som var lige som andre børn. Kågssagssuk blev så trist, når han tænkte på sine afdøde forældre og søskende. En dag gik han bort fra bopladsen mod fjeldene i indlandet. Han tænkte på sine forældre; havde de bare levet! Han hørte nu pludselig en voldsom lyd. Da han vendte hovedet om i retning af lyden, så han en ånd i en kæmperævs skikkelse. Først blev Kågssagssuk meget forskrækket, men ånden sagde: „Jeg vil hjælpe dig, Kågssagssuk. Grib min hale-spids, så svinger jeg dig op. Du vil få kræfter ved det!“ Kågssagssuk greb rævens hale-spids, men slap den igen omgående, for han blev gennemrystet af en så voldsom kraft, der kom fra ræven, at han et øjeblik mistede bevidstheden. „Gør det om,“ sagde ræven; og så greb Kågssagssuk rævens hale igen. Denne gang holdt han halen fast længere, men da ræven løftede halen, faldt han hårdt på jorden. „Du skal prøve det tre gange,“ sagde kæmperæven. Og Kågssagssuk greb halen for tredje gang og holdt fast, selv da ræven løftede ham op. Til sidst faldt han ned og slog sig hårdt.

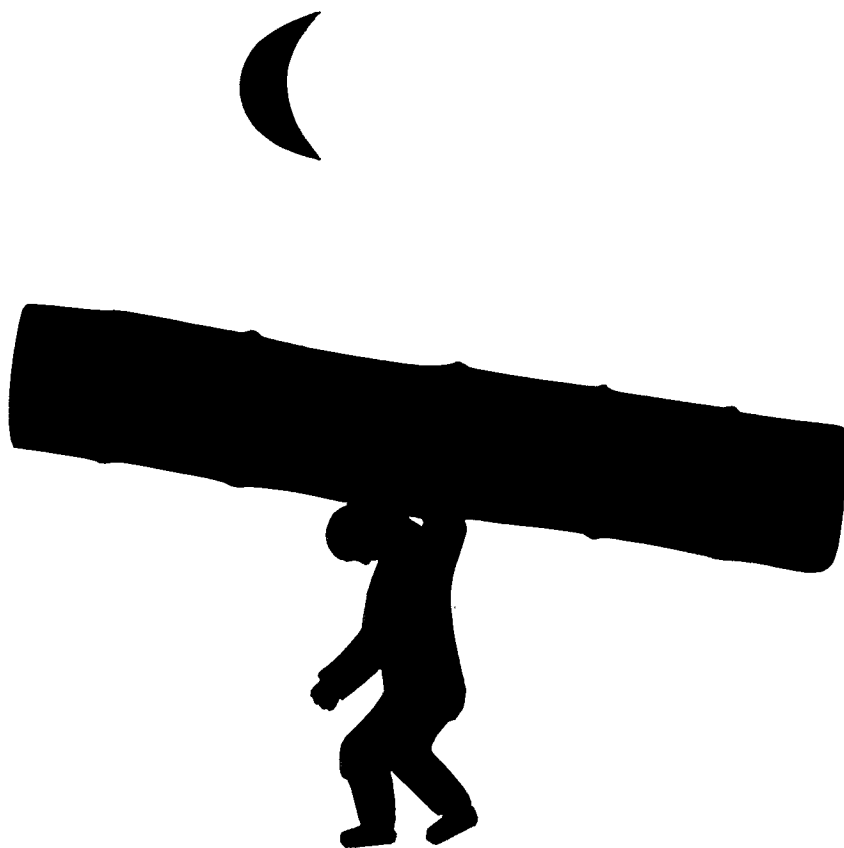
„Du skal komme igen i morgen og i overmorgen, for du skal øves tre gange; men du må ikke omtale det til nogen,“ sluttede ræven og forsvandt. Kågssagssuk gik hjem med sin hemmelighed.

Næste dag og den tredje dag gik Kågssagssuk til fjelds og mødtes med kæmperæven. Hvert greb på rævens hale blev sikrere og sikrere; så da han på den tredje dag for tredje gang blev løftet højt op og svunget langt til side uden at slippe halen, sagde ræven: „Nu kan du klare selv de stærkeste mænd på bopladsen. Prøv at løfte den sten derovre.“ Kågssagssuk var lidt svimmel, og han så på den sten, ræven pegede på; den var meget større end han selv. Han gik hen til stenen og greb den med begge hænder. Sandelig kunne han løfte den uden mindste besvær. Han prøvede sine kræfter ved at løfte flere store sten. „Gå hjem og vent; der vil snart komme en lejlighed, hvor du kan vise dine kræfter,“ sagde kæmperæven; så var den væk.

Samme dags aften drev et kæmpestort stykke drivtømmer til stranden. Folk stimlede sammen om det, undrede sig og glædede sig over det. For aldrig havde nogen set så stor en træstamme, og hvilken rigdom bragte den ikke med sig til bopladsen. Der var masser af træ til redskaber og skeletter til kajaker og konebåde. Men mændene var lidt bekymrede for, hvordan de skulle få træet op på landjorden, da de aldrig før havde set så stor en træstamme. De blev enige om, at alle mænd sammen skulle trække den op næste dag.

Da det blev nat, og alle sov, gik Kågssagssuk ned til stranden og så på træet. „Skulle jeg ikke kunne løfte det?“ tænkte han og tog i træet. Jo, uden særlig be-

svær løftede han det op, anbragte det på nakken og gik med det op fra stranden. Han bar det hen på en lille slette bag ved husene og lagde det dør. Så gik han hjem og gik i seng uden at sige noget til sin plejemoder.

Næste morgen blev der en opstandelse på bopladsen. „Det dejlige træ, som hele bopladsen kunne have haft så megen nytte af, var drevet ud igen,“ blev der råbt fra stranden. Underligt, at det heller ikke var til at se ude på fjorden, hvor alle kiggede efter. Men en kone, der hentede vand fra elven bag bopladsen, råbte pludselig: „Træet er her, det ligger her!“ Alle løb hen til stedet for med egne øjne at se den utrolige sandhed. „Hvem kunne dog have bragt det hertil?“ spurgte de i munden på hverandre. „Har du gjort det?“ sagde de og lo, for ingen troede på det, de spurgte om. Kågssagssuk var der også, men ingen beskæftigede sig med ham. Da hans tidligere plejefar blev spurgt, om han havde bragt træet herop, svarede han ikke, men så hemmelighedsfuld ud og smilede ganske let. For han kunne godt lide, at nogen skulle tro, at det var ham, der havde gjort det. Men da han kom til at se på Kågssagssuk, blev han forskrækket, for det blik, Kågssagssuk sendte ham, gjorde

ham bange. Han vendte hurtigt hovedet bort fra Kågssagssuk og undgik siden hans øjne. „Har du måske bragt træet herop, Kågssagssuk?“ var der én, der spurgte og slog en latter op. Kågssagssuk svarede ikke. Alle begyndte nu at le ubehersket. „Åh, hvor har vi været dumme, at vi dog ikke havde tænkt på det før. Selvfølgelig var det Kågssagssuk, der havde båret træet,“ sagde de og lo og lo, så de fik ondt i maven. Så hentede nogle mænd deres knive og begyndte at kløve træet. Man opgav at finde ud af, hvordan træet var kommet herop. Men et under var der sket, det var man enige om.

Et par dage efter hørtes der vilde råb og skrig fra stranden. Tre bjørne var vandret ind på bopladsen og den ene, en stor hunbjørn, moder til de to andre, var arrig. Den viste tænder ad folk, der var på stranden, og snærrede ad dem. Der blev panik på pladsen. Mændene løb ned med deres harpuner og knive, men bjørnemoderen var oplagt til en kamp. Mændene som ikke var vant til en så frygtindgydende bjørn, blev usikre og ramte ved siden af.

„Skulle du ikke gå ned til bjørnejagten, Kågssagssuk?“ sagde hans gamle plejemoder til ham. De sad alene i deres lille hus. „Hvis jeg havde et par tørre kamikker, ville jeg gerne deltage i jagten; men mine kamikker er jo ikke tørre,“ svarede Kågssagssuk, „måske kunne jeg låne dine kamikker?“ tilføjede han. Så tog han sin plejemoders kamikker på. Det var kvindekamikker, og de var lidt for store til ham, så han så komisk ud. Men da han var kommet udenfor, begyndte han at løbe mod stranden. Han løb så stærkt, at alle måtte stirre på ham, for ingen havde set noget lignende før. Først ville de til at grine ad ham for hans alt for store kamikker, men da de så hans løb, blev de alvorlige. Han løb med sådan en kraft, at jorden sank under hans fødder, hver gang han trådte. „Se, Kågssagssuk kommer!“ råbte folk, uden at vide, hvad de skulle tro på. Kågssagssuk styrede lige ned til stranden, hvor bjørnekampen var i gang. Han kravlede op på et strandet isfjeld, herfra sprang han ned på den rasende hunbjørn på den anden side af isfjeldet og drejede halsen om på den. Den sank død om. Derpå greb han bjørnerungerne og slog deres hoveder så kraftigt mod hinanden, at de døde af det omgående. Folk var målløse. „Men Kågssagssuk! Hvordan er det gået til, at dette kunne ske?“ spurgte de. Samtidig blev de bange for Kågssagssuk. For alle de, som havde mishandlet ham, blev grebet af angst. Sæt han fandt på at hævne sig! Ingen kunne jo klare sig mod de kræfter, han lige havde vist. Det var måske også ham, der havde bragt den store træstamme derop bag husene. Nu var ingen i sikkerhed. Alt for mange havde dårlig samvittighed. Hans ondskabsfulde plejefader skyndte sig hjem og beordrede familien til at pakke ejendelene i en fart, for at kunne flygte inden Kågssagssuk nåede at hævne sig på dem, og snart forsvandt de i deres konebåd mod et ukendt sted. Andre fulgte efter.

Kågssagssuk bad sin plejemoder om at flænse bjørnene og sagde, at hun skulle tage det store skind til underlag på sin briks. Selv ville han gerne have bukser og kamikker af de to andre skind. Så lod han sig bygge og sy en kajak, for han havde i sinde at forfølge sine tidligere plejeforældre og hævne sig. „Hvordan skulle han klare sig i kajak, når han aldrig havde lært at ro i en sådan?“ hviskede folk til hverandre, mens de lavede kajakken. Men da Kågssagssuk satte sig i kajakken og satte årerne til, roede han så sikkert og hurtigt, som om han aldrig havde bestilt andet end at ro i kajak. Og snart var han ude af syne.

Kågssagssuk fandt sine tidligere plejeforældre og dræbte plejefaderen. Så roede han hjem og fangede mange sæler til sin gamle plejemoder. Men han kunne ikke glemme de mænd, som havde været onde ved ham, da han var barn, og som nu var flygtet med deres familier. Til sidst kunne han ikke styre sin lyst til at dræbe mændene, og han drog ud i kajak. Efter megen søgen fandt han de flygtedes boplads og listede sig hen til deres hus. Men inden han nåede at udføre drabet, blev han selv overmandet og dræbt af de andre. Han havde ikke bemærket sine fjender, der af frygt for ham havde luret ham.

Han havde vel mistet evnen til at overvinde alt på jorden, fordi han kun tænkte på at hævne sig.

